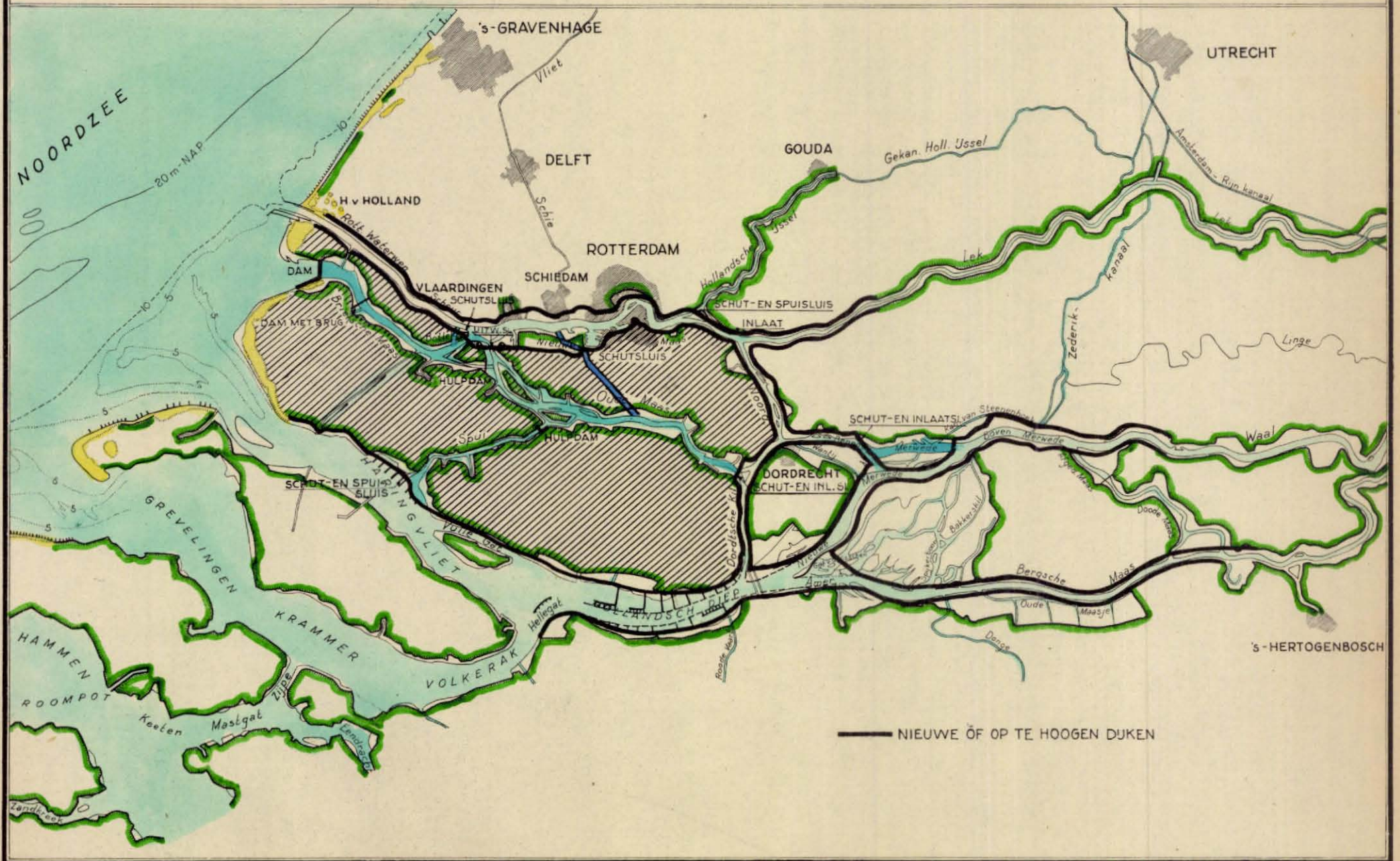

VIEREILANDENPLAN

RAPPORT : Alg. 50.R 227.Dr. Ir. J. van Veen. Vraagstukken verband houdende met de verzouting der benedenrivieren.

1938.

10 blz. 7 bijl.

Voor de naaste toekomst zullen belangrijke vraagstukken in het gebied der benedenrivieren opgelost moeten worden, verband houdende met de zoutbezwaren, de dijksverhogingen en het zandgebrek.

Er zal daarbij rekening moeten worden gehouden met de belangen der scheepvaart, die der land- en tuinbouw en met de veiligheid tegen stormvloeden. De beide eersten strijden tegen elkaar, doch zijn zeer groot en het valt niet te zeggen wie van beide de belangrijkste is. Het in de derde plaats genoemde belang, de nodig geachte dijksverbetering (zie Alg. 54), is de aanleiding, waarom de kernvraagstukken van de benedenrivieren thans alle aan de orde komen. Zij stellen ons onmiddellijk voor de vraag of het huidig net der benedenrivieren gehandhaafd moet blijven of dat tot een eenvoudiger stelsel moet worden overgegaan. Dit zou nl. aanzienlijke besparing op de dijksverhogingen betekenen en een betere bestrijding van het zout mogelijk maken.

De huidige toestand wordt eerst nagegaan. Het zoutbezwaar is sedert 1908 sterk toegenomen en neemt nog steeds toe. De schade voor de tuinbouw is reeds groot. Delfland en Schieland staan aan de grens van het brakke gebied met hun inlaten, de drinkwaterleiding van Rotterdam eveneens.

De zandpositie in het Westen des lands is slecht. Gaat men door met het baggeren van zand uit de benedenrivieren dan neemt het zoutbezwaar toe. Uit de Waterweg moet echter steeds ter wille van de scheepvaart gebaggerd worden.

Welke middelen zijn er om het zout te beteugelen ?

1. Een betere verdeling van het Rijnwater.

Langs Rotterdam zou meer Rijnwater gevoerd moeten worden. Het stemt echter neerdrukkend, dat de zoutgrens sinds 1908 op de Waterweg zo sterk stroomopwaarts is gekomen niettegenstaande de zoetwaterafvoer langs Rotterdam met 47 % toenam. De Nieuwe Merwede mag feitelijk niet verder verruimd worden. Het Hollands Diep moet verkleind worden. Wanneer deze kleinere middelen niet mochten baten om de zoutgrens beneden Rotterdam te houden, zal misschien een stuw in de bovenmond van de Nieuwe Merwede niet te vermijden zijn. De Kil zou beteugeld moeten worden en de Noord verruimd. Zonder stuw schijnt uiteindelijk bij open Kil geen goede verdeling van het Rijnwater mogelijk. Een studie is opgezet om de gehele toekomstige distributie van het Rijnwater bij lage standen te onderzoeken. (De zoetwater-huishouding van Nederland; Alg. 88). De voorlopige indruk is daarbij, dat deze hoeveelheid voor de toekomst nauwelijks genoeg zal zijn om ons land te bedienen.

2. Verbetering door beperking der vloedhoeveelheden.

De vloed voert het zout naar binnen. Door de rivierverbeteringen en door de havenaanleg zijn de vloedhoeveelheden van de Waterweg zeer toegenomen. Gelegenheid tot beperking is er echter nog in overvloed. Men kan bv. de Holl. IJssel afdammen en het complex Oude Maas-Spui-Brielse Maas eveneens. (Vier-eilanden plan). Men vermijdt daarmee tevens het verhogen van 174 km dijk, doch er staan natuurlijk sluiskosten en andere bezwaren tegenover. Gezorgd zal dan moeten worden, dat de inlaat van de nieuwe boezem bij Zwijndrecht niet verzilt.

De voor- en nadelen van dergelijke ingrijpende plannen moeten nader tegen elkaar worden afgewogen. Er zijn tal van variant-oplossingen mogelijk, doch in het algemeen schijnt het, dat het hebben van een groot aantal open en diepe, doch gedeeltelijk verzilte, benedenrivieren een weelde is, die wij ons op de duur niet zullen kunnen veroorloven. Het reeds in vroeger eeuwen gevolgde beginsel van het buitensluiten der zee-invloeden, waar dit enigszins mogelijk is, schijnt ook voor de toekomst van waarde.

RAPPORT : Alg. 50A.

R. 253.

Ir. J. F. Schönfeld. Enige aantekeningen naar aanleiding van de nota van Ir. van Veen: Vraagstukken enz.

Schr. heeft met veel belangstelling kennis genomen van de nota. Het aan de orde stellen van deze vraagstukken verdient bijzondere lof. Hij meent echter, dat in de bovenmond van de Nieuwe Merwede steeds geaggender moet worden, omdat anders de ijsbrekers daar niet kunnen varen. Een stuw bij Werkendam zou vermoedelijk, ook indien men hier niet baggerde, toch wel noodzakelijk zijn. Aangestipt wordt, dat in een jaar als 1921 gedurende bijna $\frac{2}{3}$ gedeelte van dat jaar de afvoeren gelijk aan die van OLR of kleiner waren.

De grootste "boosdoener" onder de rivieren, wat het zout betreft, is het Volkerak. Schr. vraagt of het Haringvliet niet gesloten kan worden. Hier kan een geschikte vloedkom van gemaakt worden, zodat de kostbare dijksverhogingswerken zouden kunnen worden bespaard. (Opmerking: het Volkerak, het Zijpe enz. zouden dan echter verzoeten, hetgeen de oestercultuur zou vernietigen.)

Het terugdringen van het zoute en brakke water door toevoer van grote hoeveelheden zoet water in een vrij stromende benedenrivier is een zeer verspillende wijze van gebruik van het beschikbare zoete water. Men moet daarom liever de landen aparte zoetwater-leidingen geven buiten de rivieren om; het zoutbezwaar op de rivieren wordt daardoor geringer.

Al met al moet de zoetwater-huishouding van ons land nog somberder worden ingezien dan ir. van Veen reeds doet. Ook wordt op goede gronden de zandpositie door ir. van Veen somber ingezien en schr. kan dit inzicht delen, ofschoon hij meent, dat veel zand onttrokken kan worden aan de zeer ruime Zeeuwse en Zuidhollandse stromen. (Opmerking: Dit laatste is juist, doch maakt het normaliseren dezer stromen nodig.)